

A „szerelem kategória”

Farkas Edit tanárral, filmklubvezetővel

Szekfü András beszélget

■ **Szekfü András:** *Francia–magyar szakos voltál az egyetemen, 1992-ben kerültél az I. kerületi Petőfi Sándor Gimnáziumba, franciát tanítasz. Tizennyolc éve vezetsz egy országos hírű filmklubot a Petőfi Gimnáziumban – de hogyan kezdődött a filmmel, a filmművészettel a szerelmed?*

Farkas Edit: Már egyetemistaként sokat jártunk filmklubokba, a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján az Egyetemi Filmklub fogalom volt. Változásokra éhesen figyeltük a megjelenő kortárs irodalmat, a dokumentumfilmeket, a sajtót. A *Vannak változások* korszaka volt ez.

A másik meghatározó élmény szintén egyetemista koromban ért. Jelen voltam a Don-kanyart megjárt nagybátyám filmfelvételén, amelyet Sára Sándor készített a II. magyar hadsereg pusztulásáról. Lebilincsel, hogy itt van egy rendező, aki a történelem fehér foltjait kutatja.

Több évtizeden át csak a film iránti figyelem volt meg bennem, míg 2001-ben kipattant a szikra: itt a Tabán mozi, az iskolánkkal szemben, a Horváth-kert túloldalán! A felismerés egybeesett azzal is, hogy az ember érzi: árad a vizualitás iránti érdeklődés a gyerekekből, és ezzel kezdeni kell valamit. Így hoztuk létre a „Láss, ne csak nézz!” névre keresztelt filmklubunkat.

Az egyetemen kaptál bármiféle filmes vagy filmtanítás-módszertani oktatást?

Nem, semmi ilyen tárgy nem volt.

A gimnáziumban tanultatok filmesztétikát vagy valamit a mozgóképről?

77-ben érettségiztem, nem volt ilyen.

Amikor odakerültél a Petőfibe, ott volt valamilyen filmoktatás vagy filmklub?

Egy akkor már évek óta nem működő „házi” filmklubról hallottam csupán. Évek múlva kezdődött a mozgókép- és médiaismeret oktatása, ezt tömbösítve tanította, tanítja máig a kollégám, Ludassy György. A heti egy órában minden médium és vizuális művészet benne van. A filmklubot is Ludassy Györggyel együtt indítottuk, és fontos volt, hogy be tudjunk segíteni a médiaoktatásba

kívülről, hogy ami nem fér az iskolai keretek közé, azt valahol át lehessen adni a diákoknak.

Hogyan kezdted el a filmklub szervezését?

Átmentem a Tabán moziba, Kalcsú Éva volt a mozi igazgatója, elmondtam, hogy nyitott iskolai klubot szeretnék, s ő felajánlotta a keddi szabad délutánt. Így lett a kedd a mi napunk, ami immár tizennyolc éve változatlan. Amikor kiderült, hogy alkalmanként 15-20 ezer forintot kell fizetni, akkor döbrentünk rá, hogy egy filmklubnak milyen szervezési-financiális velejárói vannak. Hamar megtaláltam a Filmklubszövetséget, ami akkor más keretek között és más felhatalmazással működött, mint ma. Pályázati segítséget is nyújthatott a kluboknak. A kétónk munkamegosztásában én voltam, aki a szervezést, a pályázatokat intézte, Ludassy Gyuri a beszélgetéseket vezette, nagyon szeretett vitatkozni. Igyekeztünk bekapcsolódni abba a néhány szakmai körbe, amelyik a klubozással foglalkozott: továbbképzéssel értek fel a programjaik; sőt a kapcsolatrendszerünk is bővült. Szakmai és pénzügyi támogatást egyaránt kaptunk. Az első években még működött a Magyar Mozgóképek Közalapítvány, fél-évente pályáztam, és rendre nyertem is. Minden fillért a vetítésekre költöttünk, erre cáfolhatatlan bizonyítékul szolgál a Tabán mozis terembérlési számlák.

Volt még egy nagyon jó élményünk, a „BMK-s korszak”. A Budapest Mozi Közalapítvány a főváros finanszírozásában egyszerre támogatta az oktatást és az art mozikat. Az iskolák egy általuk választott tematika jegyében állíthattak össze art filmekből álló sorozatot, és a vetítésekre iskolaidőben elvihették a diákjaikat. Egyszerűen, kevés adminisztrációval megoldható lehetőség volt, pénzt nem is kellett kezelnünk, a mozi közvetlenül kapott minden vetítés után 20 ezer forintot. A Tabán mozinak például a mindennapos megélhetését biztosították a BMK-s vetítések. Tizenvalahány iskola járt oda, pezsgő élet folyt.

Később, amikor a Tabán veszélybe került, bezárt, majd átépítve újra kinyitott, reménykedtünk abban, hogy ez

egy jó modell lehetne, akár több kerület összefogásával, de ez végül nem valósult meg. Van a Budapest Filmnek egy *SuliMozi* nevű projektje, nagyon tiszteletreméltó, csak egyetlenegy problémája van, hogy „fizetős”. Nyilvánvaló, hogy tantervbe ágyazottan dolgozik az ember, a pedagógiai tevékenység valamennyi tanulót érinti, és ott nincsen helye az anyagiaknak. Márpedig iskolai keret erre nincs; a családok némelyikének pedig az alkalmanként fizetendő 600 forint is teher. A délutáni vetítésekre csillagászati árajánlatot kaptunk az újranyitáskor. Pedig a Tabánért mi harcoltunk a legtöbbet.

Tehát kiszorultatok az újra megnyitott Tabán moziból.

2014 őszén, jobb híján, visszatértünk a Petőfi Gimnáziumba. Azért vissza, mert amikor a mozi be volt zárva, akkor a mi második emeleti színháztermünk lett a külvilág számára is „a Tabán mozi”... – egy nyíl jelezte a betérőknek: van remény, még él a Tabán!

Honnan vannak a filmjeitek, hiszen ti jogtiszta vetítetek?

A filmek 90 százalékát jogtiszta vetítjük. Azt minden fórumon és őszintén bevallom, hogy nem lehet 100 százalékosan jogtiszta vetíteni. Ez fájó pontja a magyar filmklubozásnak, hiszen vannak országok, ahol a nonprofit és oktatási célú vetítések komoly „filmbankra” támaszkodva szerveződnek, nem piaci alapon.

Minden jelentős forgalmazóval jó kapcsolatunk van, tisztelik a munkánkat, és egy vetítésre többnyire ingyen adják a filmjeiket. A művészfilm-forgalmazókra gondolkodunk elsősorban, tehát a Mozinetre, a Vertigóra, a Cirkóra, illetve a Dunatáj Alapítványra, a Speak Easy csapatra és a Campfilmre, mint dokus műhelyekre.

Milyen filmekből állnak a sorozataitok?

Az első években „örömmel néztünk”, megnéztük azokat a filmeket, amiket nagyon szeretünk. Önző az ember ilyenkor, feltételezi, hogy a kedvencei a korosztály számára is fontos filmélményt fognak jelenteni. Válogattunk, illetve próbáltuk követni a kortárs, elsősorban a magyar filmművészetet is. A legelső film a *Szigorúan ellenőrzött vonatok* volt, de vetítettük *A kis Valentinót* is. Aztán átálltunk a tematikus sorozatokra. Az elmúlt tizenkilenc tanévből tizenötben egy-egy témát jártunk körül. Hogy néhány sorozat címét említsem: *Irodalom a filmvászon; Férfi és nő; Generációk; Titkok, tabuk, traumák*. Az utóbbi években próbálunk erőteljesen reflektálni azokra a jelenségekre, amelyek a társadalmunkban, a világban tapasztalhatók: a mobilitás és az elvándorlás kérdésével (is) foglalkozott a „menni vagy maradni?”, az ember és a természeti környezet viszonyával *A föld sója* című sorozat. A következő év terve még alakul, szeretnénk egyaránt kitékinteni a rendszerváltás évfordulójára

és az égető ökológiai kérdésekre. Hova tovább? Hogyan tovább? – ez lesz a tizenkilencedik évadunk témája.

Erre a beszélgetésre készülve megszámláltam: eddig 563 filmet vetítettünk. Vagy valamivel többet a rövidfilm-összeállítások miatt.

Körülbelül hány százaléka ennek a magyar film?

Minimum az egyharmada.

Mondj néhány szót magukról a filmekről!

Az egyik fontos szempont, hogy vezessük a gyerekek érdeklődését, illetve a magunkét is. Hogy koncentráljunk az európai, ezen belül is a mostohán kezelt magyar filmművészetre. Hogy olyasmit vetítsünk elsősorban, amit vélhetőleg ez a korosztály máshol nem nézne meg. Vagy ha megnézi, ismeri, akkor olyasmit, amiről muszáj beszélni: legyenek ezek kultuszfilmek vagy szóljanak a hátrányos helyzetűekről, az előítéletekről, a drogozásról, a családon belüli erőszakról (a bullyingról). Törekszünk arra, hogy a különböző kultúrkörök filmklasszikusai is képviseltesék magukat, így az olasz neorealizmus, a francia új hullám, a skandináv film és folytathatnám.

Mit jelent ez pontosan? Egy évadba beraksz egy-két klasszikus filmet?

Mindenképpen.

És ugyanígy bekerülnek a magyar filmtörténet klasszikusai is?

Igen. Szintén tudatos dolog, hogy nemcsak művészi játékfilmek, hanem dokumentumfilmek, kísérleti filmek, animációk is helyet kapnak. Legalább 80 dokumentumfilmet vetítettünk az 560-ból. Örömteli élmény, hogy a fiatalokat megragadja a dokuk valósága, hiszen kevés tizenéves néz dokumentumfilmet. Mondok egy konkrét példát: amikor a Hernáth Csabáék által készített *Veteránfilm* vetítettük, jelen volt a főszereplő, a kilencvenéves Bandi bácsi is, aki úgy elvarázsolt mindenkit, hogy este nyolc után indultunk haza...

A fél négykor kezdődő filmklubból?

Igen. A nyolcadik óra kicsengetésével ér véget az iskola nap és szabadul fel a színházterem, ezért kezdünk ekkor. A diákjaink zöme messziről jár be, van, aki Érdről vagy Solymárról, más a Dunakanyarból. Minden felgyorsult, sok az inger, az elvárás – nem könnyű késő délutánba nyúlóan marasztalni a gyerekeket. Hetente vannak a vetítések, kivéve a szüneteket, az értekezleteket. Egy tanévben így is gyakorlatilag huszonöt-harminc filmet vetítettünk. Jó, hogy ennyi film van, mert árnyaltan körbe tudsz járni egy problémát és sokféle műfajból tudsz válogatni.

Amit most elmondtál, az egy öntörvényű filmes tevékenységről szól. Próbáljuk egy kicsit kitékinteni az optikát. Ez az öntörvényű filmtévékenység egy gimnáziumon belül folyik,

a gimnáziumnak van tanterve, osztályai, szakos tanárai. Szabályozott társadalom. Vannak személyi vonzások és taszítások. Tehát ez a filmklub nem egy kerület művelődési házában működik, hanem az oktatási rendszer részeként, legalábbis annak peremén. Még akkor is, ha az oktatási rendszer erről nem vesz tudomást, pedig hatnak egymásra. Hogyan látod ezt a beágyazottságot?

Kezdetből a koncepció része volt, hogy szervesen kapcsolódjunk a kollégák munkájához. Az irodalmi adaptációk az irodalomoktatást segítették, a *Vándormadarak* című filmet a biológiatestvér kolléga hasznosította, továbbá rengeteg történelmi vonatkozású filmet vetítettünk, és az iskolai ünnepek is számtalanszor zajlottak filmvetítés keretében.

Kaptatok olyan visszajelzést, hogy egy filmklub vetítés után a gyerek szülei is elmentek a moziba a filmet megnézni?

Igen, erre is volt példa. De a nyitottsága révén maga a klub is többgenerációs élményközösséget jelent, hiszen szülők, nagyszülők, családtagok, visszajáró régi diákok, filmesek egyaránt megfordulnak nálunk. Egy-egy film feldolgozása napokon keresztül is tarthat, szóba kerül otthon, és sokszor az iskolai szünetekben és a tanórákon is továbbgondoljuk, amit láttunk.

Ami a beágyazottságot illeti, nyilván egy ötvenfős tanári testületben nem mindenki rajong a filmklubozásért, de megtanultam, hogy nem lehet mindenkinek tetszeni. Az viszont fontos, hogy a Petőfinek ma már arculati eleme a filmklubozás.

Tehát hozzátartozik a Petőfi képhez a köztudatban, hogy ez az a gimnázium, ahol sok éve működik egy kiváló filmklub?

Igen, és már elmondhatom, hogy a kollégáim is egyre tudatosabban hasznosítják, mert millió dologra jó. Nemcsak arra, hogy tudatos médiafogyasztókat nevelj, hanem arra is, hogy fejleszd a diákok vitakultúráját, kritikai gondolkodását. Hogy arra sarkalld őket, hogy nyilvánosság előtt fogalmazzák meg a véleményüket. Ez egy élménypedagógiai lehetőség. Meg aztán ott van az is, hogy élőben találkozol egy rendezővel, operatőrrel, vágóval vagy színművésszel.

Majdnem minden vetítésre hívunk vendéget, szakértőt. A *Szelíd motorosokra* például Kőporosy János hangmérnököt hívtuk meg, akiről tudtuk, hogy szereti a filmet, ráadásul ugyanolyan motorja van, mint az egyik a filmszereplőnek. Frenetikus élmény volt őt hallgatni. A kapcsolati hálónknak köszönhetően sokan voltak már nálunk vendégségben, sőt egy sereg filmesre szinte barátunkként tekintünk, akik ezeknek a sorozatoknak az összeállításában is közreműködnek.

Az előbb felsoroltad, hogy vannak a dokumentumfilmek, játékfilmek, animációk. A filmes oktatásban tanítanak a filmes műfajokról. Ti ilyet nem csináltok, de a klubtagok agyában összeáll, hogy melyik műfajra mi jellemző? Tehát megtanulnak valamit?

Ezt elősegíti az is, hogy minden esetben felkészülünk. Én is, mint házigazda, de a meghívott szakértő is a közönségre szabja a film felvezetését, illetve a műhelybeszélgetést. Segíti a gyerekeket, hogy szempontokat kapnak, mire figyeljenek. Említhetem például Varga Zoltánt, az animációs filmek szakemberét, aki legutóbb kifejezetten a számunkra készített egy vetített képes prezentációt. Néhány percben értelmezte, hogy mi az animáció, mit kell tudni róla. Remek volt.

Az alkotókkal való személyes beszélgetések igen sokat hozzátesznek a diákok tudásához: kiderülnek kulisszatitkok, a gyerekek kérdéseiből pedig érzékelhető a fokozott kíváncsiság.

Minden évben többen indulnak a filmes tanulmányok felé. Lehet, hogy nem jutnak be a Filmművészeti Egyetemre, de a Metropolitanre igen. Vetítettük a saját volt diákjaink munkáit is. Megható volt érezni, hogy mekkora a fejlődés a gimnáziumban készített filmjeik és a mostani munkáik között. Mintha a gimnáziumban még csak játszadoztak volna, most pedig elmélyültség, problémaérzékenység sugárzik a filmjeikből. És ez a filmklub nélkül talán nem így lenne.

Korábban tantervileg meg volt célozva az, hogy minden középiskolában lehetőleg legyen mozgókép-oktatás, és csináltak hozzá felzárkóztató tanárképző, továbbképző programot is. De ez az utóbbi ötven évben kétszer vagy háromszor is lecsengett. Be kellene venni a NAT-ba a mozgókép tantárgyat?

Nagyon szeretném, ha a művészetnek helye lenne az iskolában. És ezen nem csak a filmklubot értem. Nagy szükség lenne a zenére, a képzőművészetre, a filmre. Tehát összességében szavazok a művészetre. Ami kellene hozzá: személyi feltételek, fogadókészség, pénz, paripa, fegyver. A filmklubot élménypedagógiai foglalkozásként, megengedő módon rendelném hozzá a tantárgyakhoz. Hogy jókedvű, gazdagító és ne kieroszakolt időtöltés legyen.

Ez ma nincs így? Ma a művészetnek nincs helye a gimnáziumban?

Tudom, hogy sok helyen nincsen médiaoktatás: amolyan úri huncutságnak tekintik, az órák máshova épülnek be... Pedig a vizualitást nem szabadna kihagyni. Ma a mindenkori rajztanárnak vagy médiatanárnak a hozzáállásától függ, hogy abba a harminchat órába mit tud beletenni. Gondold el, hogy ez mire elég? A kollé-

gám kicsi filmrészleteket vetít, kóstolókat ad, ám ott van az egyetememes művészettörténet is, az érettségire való felkészítés, az alkotómunka is.

Érdekes, hogy amikor tantervről és szervezetről kérdezek, mindig az elkötelezett pedagógus szerepe kerül elő...

Ha a művészet bekerül a tantervbe, az lenne a jó, ha az iskolában kapna szerepet. Az iskolai órákon belül. Én a gyerekeken látom, hogy nagyon nehéz fél négykor valakit odabüvölni egy fakultatív filmklubra. A jelenlegi struktúrában elképzelhetetlen egy művészeti sáv. Mindennapos testnevelés is van, a gyerekek fáradtak és túlterheltek.

Franciatanárként te tudsz az óráidon – ha nem is művészeti sávot, de – művészeti fókuszot érvényesíteni?

Abszolút! Versekén keresztül tanítok igeidőt, filmeket vetítek, zenélünk, főzünk – ez a tanári erényeim közé tartozik, vállaltan csinálom. Úgy nem megy el tanítvány a kezem alól, hogy a kultúrát ne kapja meg.

Az világos, hogy egy nyelvtanárnak, történelemtanárnak, irodalomtanárnak ezek a lehetőségek adóttak, de vajon lehetnek-e érintkezési pontok a természettudományos tárgyakkal is?

Kétségtelenül ritkábban, de azért akad erre is példa: a csillagász fizikus-matematikus kolléga, a biológusok, a testnevelők is rendszeresen jönnek a klubba. És van egy kedves harcostárs kollégám, az etika- és filozófiatanár, aki számtalan klubos filmet a tanóráin is értelmez. Olyan filmrajongó kolléga is van, aki a doktoriját az utópiák-disztópiák témájából írta; rengeteg ötletet ad. Ők, a többi tanár kolléga és a mindenkori iskolapszichológus is rendszeresen a vendégünk. A testület közel egyharmada szerepelt már szakértőként.

Ha szervezeti szinten kellene segíteni ezt a fajta keveredést, hogy a művészeti szempont jelen lehessen a tornaórától kezdve a biológiaórán át a történelem- és az etikaóráig mindenütt, van erre lehetősége az oktatási döntéshozóknak vagy az emberi erőforrások minisztériumának, hogy ezt szabályzattal, tantervvel, szervezettel, továbbképzéssel, jutalmazással, bármivel segítse?

Biztos, hogy lenne. Én is élnék vele – akár a mostani keretek között is –, ha lennének szabadabb pályázási lehetőségek. Ha több eszköz lenne a kezünkben. Ha lennének például olyan filmes csomagok, amelyeket az iskolák rendelkezésére bocsátanának.

Amikor filmes csomagról beszélsz, akkor filmrészletekre gondolsz, mondjuk, ötven részlet egy csomagban, jogtisztán, amit szabadon lehet használni akár a kémiaórán is, vagy teljes játékfilmekre?

Többféle lehetőségre gondolok: arra is, amit mondasz, de arra is, hogy lehessen támogatást szerezni jogtisztára, filmes műhelyek bemutatkozására, vendégek meghívására az ország bármely pontján. Minden filmesnek nagy élmény, ha a közönségével találkozik – ezt hét-ről hétre tapasztaljuk.

Tehát csinálnál egy olyan ösztöndíjat, hogy egy magyar filmrendező egy éven át utazzon az ország iskoláiban és találkozzon a diákokkal?

Igen, vagy fordítva is: hogy a diákok látogathassanak el egy-egy filmstúdióba. Minden gyerek szó szerint föllélegzik, amikor elhagyja az iskolaépületet. Amikor kiléphet a keretek közül. Azért volt jó a Tabán mozis korszak, mert megváltoztak a szerepek, a tanár nem tanár volt többé, hanem a diákjával egyenrangú néző. És itt mindenki megosztotta a gondolatait a másikkal egy igazi moziban ülve. A mostani klubunkban is marasztaló tényező, hogy a vetítés után átmegy a társaság egy kisebb terembe, ahol terített asztal körül, családi hangulatban beszélgetünk. Ilyen körülmények között könnyebben megnyílnak a gyerekek. Van, aki azért jár a vetítésekre, mert imádja a beszélgetéseket. Megtanulja, hogy ő is merhet kérdezni. Szenzációs élmény, hogy mindenki mást lát meg egy filmben. Ez egy olyan filmklub, amelynek a nyitottság a jellemzője, ami a műsor szerkesztésére, a vendégek meghívására is igaz: nincsen jelen az oly gyakran tapasztalt átpolitizáltság. Nálunk a magyar filmművészet teljes palettája képviseltetik; ugyanúgy vendég Enyedi Ildikó, Sára Sándor, Janisch Attila vagy éppen Schwechtje Mihály. Egy ilyen típusú közösség olyan szemléletre, életvezetési értékekre nevel, amelyeket ki-ki a privát életében és állampolgárként is használni tud. Olyan filmeket is vetítünk, amelyek határon túli műhelyekből érkeznek. Tudjon róla egy gimnazista, hogy a kolozsvári Sapientia Egyetemen vagy a szerbiai Magyarkanizsán is készülnek magyar filmek.

Milyen személyes élményt jelent a diákoknak egy-egy filmek?

Nagyon sok diák a filmekben keresztül éli meg vagy ismeri fel azokat a helyzeteket, amelyekben benne van. A középis-kolás generáció egy része kemény tapasztalatokon van már túl. A Petőfi nem elit gimnázium, életszagú középiskola vagyunk: millió elvált szülő van, csonka családok, sőt olyan tanítványunk is van, akinek már sem az édesapja, sem az édesanyja nem él. Elképesztő történetek és sorsok. Amikor egy-egy problémaérzékeny filmsorozatot összeállítunk, abban is bízunk, hogy segíthetünk a traumák feldolgozásában, kapaszkodót, kiutat is mutathatunk. És közben mi, felnőttek is tanulunk...

Ha éveken át jár egy diák, meg tudod-e figyelni a személyiségfejlesztés hatását?

Igen, nagyon komolyan. Egyfelől a beszédkultúrában, a vitakészségben, aztán abban, hogy milyen eszköztár áll a rendelkezésére a vizuális művészet befogadásakor. Hogy mit vesz észre és mire érzékeny. A gyerekek általában egyre árnyaltabb észrevételeket osztanak meg, képek toleránsan viszonyulni egymáshoz, kíváncsian jelen lenni, véleményt formálni.

A gyerekek olvassák a Facebookon, és megkérdik: „Tanárnő, megy maga is? Akkor megyek én is...”?

Általában én, illetve a kollégák vesszük rá őket. De előfordul, hogy egymást invitálják a diákok: az, aki már látta az adott filmet, ajánlja a többieknek is. A legnagyobb megszólító erő a személyesség, a legnagyobb hatást azzal lehet kiváltani. Az osztályfőnökök személyisége, figyelmé is kulcsfontosságú. Persze van, akinek már nincs erre szüksége erre, magától jön, függő lett...

Csinálsz olyat, hogy a bezárkózó és megközelíthetetlen diákjaidat ilyen javaslattal bombázd, és utána esetleg megnyílnak?

Hát hogyné! Volt olyan, akinek a zártsága okaira így jöttem rá. Nagyon sokat segített mindkettőnknek. Neki is és nekem is.

Talán nem túlzás azt állítani, hogy a felnövő gyerekek vizuális káoszban élnek, már a bölcsődés kor végén rácuppannak a család táblagépére, valamelyik szülő okostelefonjára, és büntetésként élik meg, hogyha a szülők megálljt parancsolnak. Töredékes filmélmény válik jellemzővé, részleteket néznek...

... vagy végigdumálják a filmet...

... és miközben nézik, nyomogatják az okostelefonjukat is. A klubotok tizennyolc éve elég jelentős idő ahhoz, hogy megfigyeld a lezajlott változásokat.

A fennállásunk óta minden megváltozott. A filmnézési, a kommunikációs szokások. Azzal, hogy kikerültünk a Tabánból, már azt sem mondhatom a gyerekeknek, hogy ez egy mozi szent tere – ez egy iskola, ahol nincsen teljes sötétség, ahol nyikorognak a székek. Viszont a film alatt nincsen evés. Minden egyes alkalommal elmondjuk, hogy nem telefonozunk. Nevelni kell őket. Persze kellemtelen, amikor valakire rá kell szólni. „De a filmről beszélék, tanárnő!” Mire én: „Jó, de ne most! Utána!” Ez egy tanulási folyamat. Mindig elmondjuk, hogy a közösségi élményeket, a befogadói folyamatot tartjuk tiszteletben. Mi a stáblistát is végignézzük, addig senki nem moccan.

A pedagógiai programunk része, hogy ha már van filmklubunk, éljünk vele: próbáljon meg valamennyi osztályközösség minden félévben eljönni legalább egy

alkalommal. Van olyan osztály, amelyik eljön, van, amelyik nem. De mindig jönnek egyes diákok, tanulói csoportok, baráti körök.

Milyen lesz az a gyerek, aki négy évig filmklubba járt? Miben fog különbözni attól, aki be se tette oda a lábát?

Jobban érti a képeket, nem lehet vizuális információval átverni, manipulálni. Tudja, hogy a nézőre feladat vár; meg kell fejtenie egy struktúrát, egy cselekménysort; meg kell találnia a miérteket, tovább kell gondolnia folyamatokat. Nyitottabbá, érzékenyebbé és kevésbé előítéletessé válik. Egy csomó maradandó élmény van mögötte, sok ismeretet kapott, különösen, ha a beszélgetéseken is ott maradt. Sok esetben a klub a pályaorientációban is segít. És talán jobb ember is lett a filmklub révén.

A filmklubotok filmnéző klub. De ha jól értem, a diákok a filmkészítéshez is kedvet kapnak, beleszednek...

Gyakorlatilag minden gyerek csinál filmet, a mobiltelefonos korszak ezt is magával hozta. Olyan alkalmak is adódnak az iskolában, amikor kimondottan ilyen feladatot kapnak valamelyik tantárgyból. Ha komolyabb filmes próbálkozásról hallok vagy a diákok megkeresnek, örömmel állok a rendelkezésükre, és segítem őket.

Milyen járulékos hatásai vannak a filmklubozásnak?

Számtalan gazdagító találkozásról és együttműködésről tudok beszámolni. A közel két évtized alatt barátságot kötöttünk utcáról betérő emberekkel, akik a mai napig visszajárnak, és a kedd délutánok állandó résztvevői, segítői lettek. Felfedeztünk olyan munkatársakat is, akik maguk is kluboznak valamely oktatási intézményben, és kölcsönösen megoszthattuk a tapasztalatainkat egymással. Remek szakmai kapcsolatot ápolunk az ELTE egyes tanszékeivel, tanáraival; jártak nálunk „pázmányos” és „színművészeti” növendékek és tanárok is. Meghívást kaptunk workshopokra, moziba, iskolákba. Részt vettünk konferenciákon, vitaforumokon; asszisztáltunk a diákjainkkal vizsgafilmek felvételénél; meglátogattunk nemeggy stúdiót.

A legkomolyabb, több éven átívelő tevékenységünk, ami a filmklubozáshoz kapcsolódott, egy *Eduquer par la diversité en Europe (A sokféleség segítségével oktatni Európában)* című nemzetközi projektben való részvétel volt, aminek az anyaga könyv formájában is megjelent. Az uniós pályázat keretében olyan módszerek és irányelvek kidolgozását várták el a szervezők, melyek a diverzitásból, az európai társadalmakban megtapasztalható sokféleségből és különbségekből erényt kovácsolnak. Magyarországot három projekt képviselte. Mi voltunk egyedül budapestiek: a Kispesti Deák Ferenc Gimnáziummal és az ELTE Francia Nyelvi Tanszékével karöltve a filme-

zés terepét választottuk. Az ötlet a Tabán mozis tapasztalatokra alapozva született. Egy csokorra való, témába illő magyar rövidfilm és animáció segítségével vizsgáltuk a kulturális különbségek kérdését a három intézmény diákjai körében, akik szociológiailag eltérő befogadói csoportokat képviseltek. A filmek mellé módszertani segédanyagokat is készítettünk három nyelven, amelyek a filmekkel együtt egy közös DVD-n jelentek meg, kizárólag oktatási célra, *Regard différent (Másfajta tekintet)* címmel. Természetesen mindvégig filmes szakértőkre támaszkodtunk. A projekt óriási sikert aratott! Máig vannak visszajelzéseink: több országban, számtalan kolléga használja az anyagot, büszkék vagyunk rá.

De hogyan kerültetek a börzsönyi kis faluba, Peröcsénybe?

2007-ben levetítettük Buglya Sándor dokumentumfilmjét Peröcsényről, a *Zsákfalut*. Meghívtuk a helyieket a vetítésre, a rendezővel együtt, és egy varázslatos délutánt töltöttünk a kis klubhelyiségben. Ezzel azonban nem volt vége, ugyanis fokozatosan bekapcsolódtunk a falu életébe. Kezdetben önkéntesként segédkeztünk a lepusztult tájház helyreállításánál. Zömmel kétkezi munkáról volt szó, hiszen egy műemlék jellegű épületen dolgoztunk, melyhez kizárólag a hagyományos építészeti eljárásokkal lehetett hozzányúlni. Miközben sorra mentek el az öregek, nekünk még szerencsére volt kitől megtanulnunk, hogy hogyan kell „tapasztani”, hogyan kell – ahogy ők mondták – „bécsapnyi a fal alját”!

Most már elmondhatom, hogy tizenkét éve járunk Peröcsénybe, hogy támogassuk ezt az előregedő, zömmel idősek lakta települést, ahol már sem iskola, sem óvoda, sem bolt nem működik. Több száz fiatal, szülő, barát fordult már meg a faluban, még a svájci diákcsérs csoportjaink is, akiket rendre elviszünk. Immár nyolc éve szervezünk koncerteket adventkor, tavasszal és nyáron is. A kezdeményezők a fiatalok voltak, akik örömet szerettek volna szerezni a helybelieknek. A legtöbb diákot név szerint ismerik már a faluban... Várnak, visszavárnak bennünket, és ez nagy öröm!

Évekkel ezelőtt beadtam egy minisztériumi pályázatot abból kiindulva, hogy mennyi mindent lehet csinálni Budapestről száz kilométerre, egy halódó kis magyar faluban, amilyenből nagyon sok van e hazában. Testvérfalut választani, jó levegőt szívni egy csodaszép tájon, megismerkedni a hagyományokkal, közben meglátogatni a falu öregeit, közösséget építeni, beszélgetni. Nem nyertem egy fillért sem, semmit.

Izgalmas tartozéka, talán feltétele is a filmklubodnak, hogy te hetente kiküldesz egy hírlevelet. Ez kezdettől fogva így volt?

Tizennyolc éve még minden nagyon lassan és ráérősen zajlott. Plakátokat, szórólapokat készítettünk, az iskolarádióban hirdettük az alkalmakat. Ma már képtelenek lennénk erre. Most már Facebook-esemény van. A hírlevél talán nyolc-tíz éve kezdődött.

Most éppen hány címre küldöd?

Ötszázra legalább.

Diákoknak, öregdiákoknak, törzsvendégeknek, vendégeknek, külsősöknek?

Inkább a vendégeknek és külsősöknek. A mi diákjaink a Facebookot részesítik előnyben, az oldalunkat követik, amelyet az iskola is megoszt, és ott látják az eseményeket.

Eleinte az volt a gondolatom, hogy szükség van arra, hogy az egyre kisebb számban létező filmklubok eseményeiről hírt adjunk, legalább budapesti szinten. A hírlevélbe aztán egyre több kulturális hírt, programot tettem bele, mert azt éreztem, hogy a jó ügyeket érdemes terjeszteni.

Hány munkaórát töltesz hetente a hírlevél elkészítésével?

Mindennap gyűjtöm az anyagokat, és a hétvégén hatnyolc óra a minimum, amit erre fordítok. Amikor elkészül, továbbküldöm a rendszergazdának, aki postázza.

Kaptál-e és kapsz-e valamilyen megbecsülést ezért a munkáért, amit a filmklubban és a hírlevéllel végzel?

Az idei volt az első év, hogy kétórányi órakedvezményt kaptam a filmklubért.

Eddig ilyen nem volt, tehát önként és ingyen csináltad?

Igen, ez a „szerelem kategória”. Tényleg. Én minden héten belecsoobbanok egy újabb filmbe és egy újabb történetbe, amire előre felkészülök, és amiből sokat tanulok. Ez folytonos töltekezés, megújulás számomra. Segít élni. Erőt ad, és reflexióra készítet. De nemcsak én vagyok így, hanem a klubba járó kollégák is, akik tudnak erre lopkodni időt. Hallatlanul leterhelt mindenki, folyton időzavarban vagyunk.

Mondd, a kedves kollégáid hány százaléka tart téged szentnek, és hány százaléka tart bolondnak?

Most volt a 60. születésnapom, a kollégáim a filmklub helyszínén köszöntöttek fel. Csodálatos élmény volt – az derült ki, hogy sokan szeretnek.

A második felére nem válaszoltál... mennyien tartanak bolondnak?

Nem tudom. Talán inkább talán szent örültek.